

Het is niet de bedoeling op deze interne kwestie van de Chr. Geref. Kerk in te gaan. Wel mag er de nadruk op worden gelegd, dat ook in de Chr. Geref. kring controversen zijn ten opzichte van het verbond.

En al draagt het bezwaarschrift van br. Wortman onmiskenbaar een ander stempel dan hetgeen in de verbondsovername van de Synodocraten naar voren wordt gebracht, toch is het merkwaardig, dat het „Schriftbewijs“ vaak parallel loopt. Wij zouden het zóó kunnen uitdrukken, dat men van de zijde der Oud-Gereformeerden in zijn verbondsbeschouwing (zoals deze bij br. Wortman uitkomt) meer van den pessimistischen kant, bij de Kuyperianen meer van den optimistischen kant uitgaat. Uit de Schriftuitspraak: het is niet alles Israël wat uit Israël is, begint de Oud-Gereformeerde het kind te houden voor onwedergeboren totdat bij het opwassen het tegendeel blijkt, de synodocratische Gereformeerde te houden voor wedergeboren totdat bij het opwassen het tegendeel blijkt. En beiden leggen even sterk de nadruk op, dat het Genadeverbond alleen maar is met de uitverkorenen. De anderen hebben er alleen maar uitwendig deel aan.

Nu lijkt het mij toe, dat evenals de Chr. Geref. Synode tot br. Wortman zegt: er is bij U misverstand, ook wij het zelfde tot onze tegenstanders kunnen zeggen.

‘k Zou dat gaarne met een voorbeeld demonstreeën. In Synodalen kring is uit den treure herhaald, dat Prof. Dr. S. Greijdanus van standpunt is veranderd. Hij zou zich in zijn brochures héél anders uitdrukken, dan in zijn commentaren. In de laatste spreekt hij uit, dat het heil alleen aan de uitverkorenen is toegezegd, in zijn brochures legt hij er nadruk op, dat de belofte aan alle kinderen hoofd voor hoofd wordt geschonken. Inzonderheid Prof. Ridderbos Jr. wordt niet moede om Prof. Greijdanus met citaten uit zijn eigen werken te vervolgen. Nu is het merkwaardig, dat Prof. Ridderbos in zijn laatste brochure: „De belofte van het Genadeverbond“ erkent, dat de Schrift het soms zóó stelt, b.v. in Hebr. 4:1, dat het menschelek ongelooft de goddelijke heiltoezegging krachteloos kan maken, dat soms gehéél Israël, ook de ongelovige Israëlieten, b.v. Rom. 9:3, 4, Hand. 2:39 als dragers der belofte worden gezien.

Maar even onweersprekelijk is naar zijn gedachte dat de beloften des Verbonds niet voor alle kinderen van Abraham zijn, Rom. 9:6, 7 e.a. plaatsen.

Hij zegt, dat een op de Schrift gegronde leer van de belofte zooveel ruimte moet bevatten, dat zij zoowel het één als het ander kan omvatten, p. 19.

De fout van de uitwendige verbondsléer is niet, dat zij op de voorwaardelijkheid van de belofte nadruk legt, maar dat zij voor de onvoorwaardelijkheid der belofte geen plaats biedt.

‘k Zou zeggen, bij Prof. Greijdanus vinden we nu juist zoowel het één als het andere.

In zijn brochures legt hij de nadruk op de voorwaardelijkheid van de belofte, in zijn commentaren op de onvoorwaardelijkheid. Maar in den Synodocratischen hoek wordt men maar al te zeer naar de andere zijde heen getrokken. En op deze wijze komt men in Doopersch vaarwater. Dit bleek mij duidelijk bij de bestudeering van een werkje van K. J. Pieters over het Baptisme ± 1864. Deze vat de verbondsovername van een Baptist aldus saam: p. 49:

Dat het genadeverbond in des zelfs wezen één is met de eeuwige verkiezing, althans zich even ver uitstrekt, dat het zonder voorwaarden is, dat deze slechts beloften zijn, dat de beloften volstrekt en absoluut zijn, dat God de voorwaarden des verbonds zelf in de bondelingen volbrengt, dat het niet kan verbroken worden, dat alle bondelingen het goed des verbonds onfeilbaar deelachtig worden. Is dit niet een kort begrip der Synodocratische verbondsléer?

De controversen in de Verbondsléer, zoowel in de Chr. Geref. Kerk, als in de Geref. Kerken hebben mij versterkt in de gedachte, dat de éénige weg tot hereeniging is de gemeenschappelijke terugkeer tot de basis van de Drie Formulieren van Eenigheid. Daarin kan de geheele Gereformeerde gezindheid zich vinden. Daarop gaan we allen terug. Alle latere formules in den Oud-Gereformeerden, Chr. Gereformeerden, en Gereformeerden kring moeten worden losgelaten. Aan de verklaring van 1905 is thans een betekenis gegeven, die de opstellers er nimmer mede hebben bedoeld. 1905 was gericht tegen excessen van de Kuyperianen. Maar de bedoeling was niet om die A. broeders uit te sluiten, die stonden op het standpunt van Pieters en Kreulen, wier gevoelen overeenkomt met de meening der bezwaarden. De Synode van 1863 te Franeker heeft deze broeders niet buitengesloten. Er was op die Synode wel een richting, die daarvoor voelde. Een man als Prof. Van Velzen was het met die beslissing niet eens. En de bekende Ds Joffers heeft eens een heel

gedicht gemaakt op de bezwaarden van dien tijd, dat ongeveer aldus begint.

Ga en drijf de neven uit
Eer het onkruid verder spruit.

Hij wilde ze niet als broeders erkennen en noemde hen neven. Maar de Synode heeft deze strooming niet uitgedreven. En ze is blijven bestaan. In de kringen van de Wachter, in de Chr. Geref. Kerk, in de Amerikaansche Kerken. Langs onderscheiden kanalen hebben we met deze oude strooming weer aansluiting gekregen. Wij lezen in onzen studententijd niet Pieters en Kreulen, Hulst en Heijns, De Cock en Bos. Maar we lezen wel J. G. Woelderink, we lezen wel in de pastorie de geschriften van W. H. v. d. Vegt en Th. Delleman en we werden overtuigd, dat de inrichting, die in de Geref. Kerk ten aanzien van het verbond werd gevolgd, niet de juiste was. En toen ging het ons als de man, van wien Chesterton ergens verhaalt, die in een boot er op uit ging om nieuw land te ontdekken en in zijn oude vaderland weer aan wal stapte.

We moenden in Woelderink iets nieuws gevonden te hebben, maar zie, het nieuwe bleek het oude te zijn. Wij vonden volledig terug bij Pieters en Kreulen en anderen, wat we als iets nieuws meenden ontdekt te hebben. En we houden het nu met de oecumenische Gereformeerde lijn van de Synode van 1863 te Franeker. We zijn over het verbond en over de belofte en over den doop niet uitgestuurd maar we weigeren het houden voor wedergeboren en in Christus geheiligd te aanvaarden als het sijnboeth van Gereformerd.

Een enkele opmerking nog over dit gedeelte van het rapport der Chr. Geref. Kerk.

Hier wordt gezegd: niet allen zijn op dezelfde wijze in het verbond. Men kan er in zijn doorgeboorte, maar ook door wedergeboorte, want het één Genadeverbond heeft twee zijden, nl. een uitwendige en een inwendige.

De bedoeling van deze zin is duidelijk. Toch zouden we liever de uitdrukking, dat we door geboorte in het verbond zijn, niet gebruiken. Ik denk hierbij aan de uitdrukking van de Dordtsche Leerregels, dat de kinderen der geloovigen heilig zijn, niet van nature, maar uit kracht van het genadeverbond, in hetwelk zij met hun ouders begrepen zijn. Ook de termen in- en uitwendig worden liever door ons vermeden, omdat in de term te weinig tot haar recht komt de verantwoordelijkheid van den mensch, die ernst van het ongelooft.

Prof. Schilder heeft in Looze Kalk duidelijk aangegeven, dat men door te spreken van een uit- en inwendige zijde van het verbond gemakkelijk komt tot de onderscheiding van een in- en uitwendig verbond.

We gaan in een volgend artikel over tot het 3e gedeelte van het Rapport.

Enuntiat.

K. MEIMA.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

VERKIEZINGSPROPAGANDA.

Tot mijn verbazing heeft de voorzitter van het centraal comité der a. r. partij, in een interview, hem afgenomen na de tweede-kamerverkiezingen, gezegd dat de a. r. partij haar verkiezingspropaganda principieel heeft gevoerd (het dagblad „Trouw“ heeft dit interview gepubliceerd).

In een vorig artikel noemde ik enkele bezwaren die ik gevoelt tegen de propaganda zoals die is gevoerd. Deze propaganda liet weinig of niets principieels zien. Ze speculeerde op de massa ten einde haar te winnen, niet voor de a. r. beginselen, maar voor de a. r. stemlijst.

Een ernstig blijk daarvan tref ik nog aan in een verkiezingspamflet, dat tot leuze draagt: „Kapitalisten“ reddend zich wel! Wanneer men zulk een leuze leest dan gevoelt men zich verplaatst in de sfeer van socialisme en communisme. Daar is de groote vijand Het Kapitaal, de Kapitalist vaart altijd wel en de kleine man staat altijd in het hoekje waar de slagen vallen. Dat is erin geheid en gehamerd in de arbeiderswereld door de socialistische propaganda van tientallen van jaren. En dat zaad heeft een vruchtbare bodem gevonden in de revolutionaire harten der menschen.

Het hier bedoelde pamflet speculeert nu op deze revolutionaire instelling van het menschelek hart en wil dan laten zien dat ook de a. r. partij gevoelt voor den arbeider en zijn nooden, dat de arbeider ook wel iets van de anti-revolutionairen kan verwachten. En dat iets is: voorziening in stoffelijke behoeften.

De schrijver van het pamflet heeft blijkbaar wel gevoeld, dat deze leus niet erg anti-revolutionair is, want verderop in het pamflet wordt gezegd: „De „Kapitalisten“ reddend zich wel, z o o w o r d t

vaak gezegd“. Hoe dat zij¹⁾, het is in elk geval een feit, dat de gevolgen van inflatie het zwaarst drukken op de arbeiders en de economisch zwakkeren. Daar wordt dus die leuze weer min of meer dispuutabel gesteld. Maar intusschen, het staat er toch maar. En de massa wil wel gretig naar zulke propaganda luisteren en mogelijk haar stem geven aan die partij die het toch zoo goed met de arbeiders voor heeft.

Deze leuze typeert de a. r. partij met haar beginselen niet. En wanneer een partij officiële propagandalectuur uitgeeft en verspreidt, dan moet daarin toch het eigene van haar karakter uitkomen.

Ditzelfde bezwaar geldt m.i. van de raambiljetten, die zich uitspreken tegen bureaucratie en staatsocialisme, en vóór gezag, vrijheid, zedelijke volkskracht en sociale gerechtigheid. Het is allemaal prachtig, maar het is niet typeerend anti-revolutionair. Andere partijen kunnen evengoed deze leuzen aanheffen. De voorzitter van de partij van den arbeid heeft den spot gedreven met deze a. r. leuzen. Ik geloof: niet geheel en al ten onrechte. Natuurlijk kan rechtmatige critiek uitgebracht worden op den spot van den heer Vorrink. Maar er is aanleiding toe gegeven dat deze spot kwam.

Voorts las ik nog een verkiezingskrantje waarin werd aanbevolen te stemmen op den heer Schouten, omdat Schouten de man is van het verzet, de man van het verzet in oorlogs- en bezettingstijd, de man van het verzet na de bevrijding in de tweede kamer. Het zal wel weer goed bedoeld zijn, ik denk er niet aan om daaraan te twijfelen, maar hier hebben we een speculeeren op den nationalistischen geest die velen na de bevrijding beheerscht. Die geest is dezelfde, die in naam van de nationale eenheid en op grond van de gezamenlijke verzetsactie in oorlogstijd, alle principieele organisatie overboord wil gooien, in school en radio, in maatschappij en politiek. Die geest wil niet weten van een christelijke politiek, beheerscht door het Woord Gods en door het koningschap van Jezus Christus op alle levensgebied. Die geest wil geen Schouten in de kamer, want die geest wil geen politieke partijen op grond van beginselen. Die geest wil vooral de a. r. partij wel om hals brengen.

En nu gaat de a. r. propaganda zelf principieel aan dat om-hals-brengen medewerken, door in haar propaganda op dien geest te speculeeren. Stemt Schouten, want hij is de man van het verzet. Maar dan kan ik evengoed een ander stemmen, want er zijn ook andere verzetsmensen geweest. Ook de heer Vorrink heeft in een concentratiekamp gezeten wegens zijn verzetsactie. Moet ik daarom hem stemmen? Mij dunkt van niet.

Nu wordt wel eens gezegd dat de uitwerking van de a. r. beginselen in de regeering van het land tot zegen zal zijn voor ieder, omdat deze beginselen waarlijk nationaal zijn, en dat daarom ook wel buitenstaanders, die geen aanhanger zijn van het beginsel, dat het Woord Gods richtsnoer is ook voor het staatkundig leven, op de a. r. lijst kunnen stemmen.

Ja, dat kan ik wel beamen. De gehoorzaamheid aan het Woord Gods heeft een groot loon, werpt zegen af ook voor het tegenwoordige leven. En ik kan mij voorstellen dat er menschen zijn, die niet instemmen met het a. r. beginsel, maar die toch zien dat de uitwerking van dat beginsel in een praktische politiek ten zegen is voor Nederland. Paulus spreekt van de heidenen, die zichzelf ten wet zijn en die betoonen het werk der wet geschreven in hun harten. Er zijn dus heidenen die de wet Gods niet kennen, maar die toch van nature de dingen doen die der wet zijn. Daarvoor kunnen zij allerlei redenen hebben. Zij kunnen daarin hun voordeel zien enz. Het opus operatum, het „gewerkte werk“, gelijkij dan naar uiterlijk voorkomt precies op het goede werk van den geloovige, maar er is toch een groot onderscheid. Bij den geloovige is het een doen van dat werk uit het geloof, naar de wet Gods en Hem ter eer. Bij den ongelovige is het motief totaal anders. En ook het doel.

Welnu, in deze lijn kan ik mij indenken dat er ongelovigen zijn, die dus niet de Schrift erkennen als de wet voor hun leven, ook hun politieke leven, maar die niettemin baat zien in de praktische staatkunde, welke op de Schrift is gegrond en die daarom op een christelijke partij stemmen.

Maar — ik geloof dat het ten eenenmale onjuist is om nu het principieele karakter der a. r. partij eenzijdig te verdoezelen en op den achtergrond te houden ten einde toch maar zulke kiezers te trekken. Gaan wij propaganda voeren, dan voeren we propaganda voor de a. r. beginselen, opdat op grond van de beginselen op de a. r. lijst worde gestemd. Wil een ander, die de praktische baat van een a. r. politiek ziet, op haar lijst stemmen, hij ga zijn gang. Maar daarop mag de propaganda niet speculeeren.

Sappemeer,

B. JONGELING.

¹⁾ Spatiëring van mij, B. J.

ARCHI

Naar „Regelinge drongen

In de eindelijk tecten-komen. te bespre hiervan de archi is alleszheid zal gang va op wet

Het is dat de regeling laten aa stellen, zou zijn.

Het z wie den vanzelfs moeten aan de

Wanne teiten za gevaarlij

Onget ben, ma moet zij aan and zijn?

Wanne „smaak“ zijn voo tische a over wie zal zijn.

Wanne collega's schildere is met e tegenove teet doe lijk is en blijft kocht te

Mijn w houding kan niet van een

Bij he zal dan betracht

In ver keuze, w zoeven

We le gang. W en we be maatsch aard en lijvrt v moet we sociale

Het ge idee en dezep ti

De sta perken grenzen, voegdhb wereldor zegt hie welke d gronde, cipe een een eige

De ge theoretis binnen d gelden.

Hierde idee, na rust het en dat blike r met een eeg erke der ande turen.

De st